

nas jedno splošno narečje vezalo bode, književno delo pojde hitro spod rok, kakor nam je slavni Matija Majar že davno dokazal, in peklenska moč nas užugala ne bo.

V 27. številu „Novic“ se je gosp. J. G. oglasil in nam na noge stopiti rekel, pa ne že sedaj govoriti kakor pisemo, ampak še le poprej jezikoslovne pravila preiskovati. Ako gosp. J. G. drugače ne misli, kakor da bi se samo tiste pravila v slovnici preuredile ali celo opustile, ktere vele-vajo, na pr. I za v ali o zgovarjati, kakor je to v nekterih krajih nepotrebna navada, smo gotovo tudi v tem kraju nje-gove misli; kajti za pervence je v resnici težko vslej hitro vediti, kadaj bi se moral I za v ali o izgovarjati ali kadaj v njegovem izvirnem glasu vzeti; in neumno se mi zdi, I drugači izgovarjati, čeravno bi znal kdo terditi: „piši, kakor govoriš“, kajti ako bi to pravilo: „piši, kakor govoriš“ ob-stalo, bi se nikdar združiti ne mogli.

Zdi se mi torej, da bi v drugih jezikoslovnih pravilih razun imenovane kake preiskave ne bilo potreba, temveč se je bati, da bi ta preiskava le mnogemu in dolgotrajnemu prepiranju priložnost dala. Verh tega ne smemo prezreti, da so sedanje pisne opravila že tako po Dobrovskem po-snete, da se po njih drugim Slovanom bližamo, kar bi mo-ralo zdaj naše geslo biti. Sedanje napake našega pisnega jezika tudi niso toliko tehtne, da bi se bati bilo, parlamen-tarni jezik se nam bo poderl, ako se jih že sedaj ne ognemo. Bistvene spremembe naše sedanje pisave že tudi zato do-pustljive niso, ker bi potem vse dosedanje slovarje in druge knjige spremeniti morali, kar bi pa zopet veliko časa in potroškov trebalo, našim nasprotnikom pa lepo priložnost dalo, nam sponašati nestanovitnost.

Naglas za zložene besede je v mnogih krajih res razločen, tako na pr. pravijo pod Celjem: jágode, na spodnjem Koroškem pa: jagóde in tako več drugih besed, pri kojih se naglas premika. Tako bo torej kako kratko, za vse primerljeje neoverzljivo pravilo za naglas skovati. Po velikem številu takih naglasnih pravil bi se morda že dalo to doseči, al kaj da nauk slovenščine bi se potem vendar ne pospešili, ampak le zaviral. Le kaj lahkega, hitro pri slednji priložnosti rabljivega se mora zdaj skraja vpeljati, kaj takega, kar bi sedaj pomagalo, v poznejih časih pa nič kaj ne kazilo in na poti ne bilo, kadar bi se slovenščina že utrdila in se kako boljši naglasno pravilo iznajdlo. Oggerski Slovenci, Hervatje, Krajnci, Štirci in Ko-rošci govorijo počasi in zrekajo slednji glasnik slišljivo, ter veržejo le na stisnjeno, to je, take zloge (Silbe), kateri so iz več glasnikov skupaj potegnjeni, vekši naglas, na pr. pojó namesto pójejo. Iz tega bi se dalo naglasno pra-vilo za govorni jezik tako povzeti: „Zgovarjaj sleherni glasnik slišljivo in le stisnjeni zlogi dobijo naglas.“ Da s tem pravilom le samo parlamentarni, ne pa tudi pesniški jezik shajati zamore, ni treba tukaj kazati, saj se tukaj tudi le samo za parlamentarnega skušamo.

Nadjeti se je, da nam bojo izvrstni pesniki kaj bolj-šega za naglas oznanili.

M. P.

Dopisi.

Iz Gradca. V 18. listu štajarske kmetijske družbe „Wochenblatt“ naznanja vodstvo štajarske svilorejne družbe, da gospod Rochel et Comp. (Hauptwachplatz) v imenu te družbe nakupuje na Štajarskem pridelano galeto in plačuje funt po 1 gold. 20 kr. take sorte, ktere gré manj ko 300 mešičkov na 1 funt, — 1 gold. 5 kr. za take od 300 do 350, — 1 gold. 10 kr. za 350 do 400, — 1 gold. 15 kr. za 400 do 450, — 1 gold. pa za take, kterih gré čez 450 na en funt. Pri pomorjenih galetah se deseti del te cene več plača. Za galeto v družih deželah (ne na Šta-jarskem pridelano) se plača 10 kr. manj pri funtu.

Od Drave in Savine. č+ž+š. — Pred kakimi 6 ali 7 leti smo podpisavali darove za slovensko vladikovino, ki

se je resnično pred dvema letoma v Mariboru za štirske Slovence osnovala, nekaj za vladikovo poslopje, nekaj za popravek in ponov stolne cerkve, tudi za bogoslovsko se-menišče in neke druge potrebe. Rado in obilo se je pod-pisalo ter darilca na cerkve in doma žertvenik položile, da bi omika našega ljudstva toliko lože in hitreje napredovala. Čakali smo in šče čakamo, da bi se račun razglasil, ko-liko se je vsega nabralo in na kaj vse porabilo. Taki rač-uni zaupnost budijo in vsak darovnik rad zvé, kako se njegovi beliči upotrebé; šče imamo dosti popravljati in na-pravljati, zato bo menda treba prihodnje tudi šče poterkati. Prosimo tedaj dotičnega gospoda ali gospode, da nam na kratkem očitno naznané, koliko se je zbralo in na kaj so se penazi potrosili.

Iz Haloz. Kakor je znano, imajo duhovniki labodske vladikovine vsako leto enok po večih krajnih središčih ali dekanovinah shod, kder se na pitanja (vprašanja) leto po-prej od vladništva dani odgovori prebirajo, in ako bi kdo imel kaj opaziti, sme pregovoriti ter svoje inačise ali na-sprotno mnenje okrepiti. Po odgovorjenih pitanjih šče pred-sednik shodnike popraša, je li ne bi imel kdo kakega no-vega vprašanja ali želje razkriti; potem se zapisnik podpiše, dnevnicke zmolijo in shod dokončá. 16. malega serpna smo tudi na Ptuji imeli tak shod; 34 slovenskih duhov-nikov je v minoritski obednici okoli dolge mize sedelo. Neka skrivna radost sprehaja človeka vidé se v družtvu toliko domačih sobratov, kjer se je moči prej in po dogo-voru urednem o raznih predmetih, o razmerah raznih krajev, okolic, o narodnih overah ali napredku spominjati ter dru-živnost oživljati, ktere nam je treba osebujno v sedajnji dóbi, da se v vsem dobro sporazumemo, zedinimo. Tem shodom bi želeti bilo malo več živnosti, zajimavnosti in deleživnosti od vsakega posamnega shodnika, potem pa, da se zapisnik glasno prebere in šče le tedaj na podpis po-nudi. Edina sprememba se mi prepotrebna zdi, in ta je shodni jezik, kateri bodi konči zvečinaj slovenski; ako se kak korenjak hoče poslaviti z rimljansko besedo, poslavi se; vsej je pri nas cerkveni jezik, čeravno sedaj mertev, nenaroden. Cerkev je bila od prve dobe narodna, njeni učeči udje narodni, iz naroda, ker njihova naloga je bila in je narod podučevati; tedaj cerkev brez naroda je ravno taka praznost, kakor beseda brez naroda in tuja beseda kakor službeni jezik narodnih učnikov in urednih opravil v tujščini. Zakaj bi se mi Slovenci, slovenski duhovniki, ki slovensko čredo pasemo, v shodih pogovarjali in opirali na besedo, na katero je Luter sv. pismo obernal in spreobernal, na besedo, v kateri se našim na pol omikancem vero in nravnost morivne ter poprek polzke knjige ponujajo; ni li dostojnejše, poštenejše, primernejše, da se naslanjamo na prelepo besedo, v kateri sta naša verska učnika sv. Ciril in Metod sv. pismo gladko prestavljeno in neskvajeno že pred 1000 leti ljudstvu prebirala, — v besedi, v kateri so slo-venski vojvodi prisegali na knežkem prestolu sedé vernost svojim podložnikom, — v besedi, v kateri nas je mila mati najpervlje nagovarjala Boga častiti in ročice proti sv. ne-besom vzdigati učila, — v besedi, v kateri oče ali mati slovó od sveta jemaje svoje otročiče opominja na poštenost ter blagoslavlja, — v besedi, ktero je Bog slovenskemu narodu izročil, in to božje zročilo moramo neoskrunjeno ohraniti? Če nakanimo razumniki biti in ostati, ravnajmo razumno, in ne tako, da bi se nam lahko vés omikan svet posmehoval, in res ne brez dostojnega vzroka. Obilo častitih gospodov duhovnikov in jaz mislimo, želimo in prosimo pre-častito vladništvo labodsko, da blagovoli določiti, naj se vpri-hodnje v takih shodih odgovori spisujejo in pogovarja v na-rodnem slovenskem jeziku, ali ako se komu poljubi, v latinskem. Sami bodemo se urili v materinščini, ter ji čed-alje lepšo obliko davali, gladko o raznih predmetih go-vorili, kakor se zvestim slave sincom dohaja. — Moj učeni prijatelj, pridši unidan iz Maribora, mi je veselo novico

povedal, da se je ondi slovensko društvo osnovalo, kjer se samo slovenski pogovarja; na čelu so ugledni in učeni možje, gosp. dohtarji pravniški, zdravniški, bogoslovski in gimnazijski učniki. Že dolgo se je o tem pogovarjalo, kar je sedaj doveršeno; zato hvala vam premili rodoljubi, ki ste sebi in nam lice osvetlili, uresničila se je naša goreča želja. Sprejmite od nas bratovski pozdrav, napredujte serčno in krepko, naj se v vas zercalijo tudi druge mesta in tergi na Slovenskem. Živite! — V starinskem Ptujci imamo dosti uglednih gospodov dohtarjev, ki so sinci slovenske matere, kerv naše kervi; oh da bi tudi bili serce našega serca! ker je sedaj določna doba nastala, da stopimo v svoj domači ali pa v nasprotni sovražniški tabor — polutanstvo je poginilo ali vidoma konec jemlje — je treba nam se združiti v narodno vzbujanje, napredek, omiko in čast; pokažimo svetu, da ljubimo dom in rod, da smo vredni sinovi slovenske zemlje! Haložan.

Iz Slovenskih Goric na Štaj. 28. julija. D-k. — Čeravno Vam, drage „Novice“, že dolgo nisem pisal, sem vendar v mislih vedno pri vas; hvala lepa mojim rojakom, da vam tako pridno dopisujejo, da je večidel vse znano, kar se pri nas na Štajarskem veselega pa tudi žalostnega godi. Ni sam méd na svetu, tudi pelin mora biti; tako je vsigdar bilo in tako bode, dokler bode stal svet, in menda ga nemškutarji ne bodo še poderli, ker živi pravični Bog nad nami in bode cesarjeva beseda obveljala. Naj začnem s pelinom da končam z medom. Brali smo v dunajski „Preši“, ktera kakor graška „Tagespošta“ nima nikoli pravične besede za nas, da je v volitnem okrožji mariborskem 93, v št. lenartskem 32, in v slovenje-bisterškem 35 županov podpisalo prvo do deželnega poglavarstva, da hočejo z kancelij vse razglase in vse pisma po nemško dobivati in tudi v ljudskih šolah nič drugega se učiti kakor edini nemški jezik, ker pravijo, da cesarskih postav v slovenskem jeziku ne razumejo, slovenski jezik pa že tako znajo. Lepa je ta! Dobro se taki župani sami sebe po glavi tepejo! Sedaj ko so milostljivi cesar obljubili rešiti nas tistih dolgoletnih nadlog, da so nam gospodje iz kancelij pošiljali pisma v tujem jeziku, ktereга nismo razumeli, in tudi nam sedaj cesar ponujajo enake pravice kakor vsem svojim narodom, da bi domačim ljudem domač jezik obveljal in ne bi treba bilo plačevati ali napijati tolmačev in prestavljacev, ki nam lahko černo za belo povejo, sedaj — pravim — se nahajajo taki župani, ki tako ime-nitnim cesarjevim ponudbam nasproti ravnajo. Ako oni sami za-se to hočejo, nobena živa duša jim tega ne brani; al vprašamo jih, kdo jih je pooblastil, kaj takega napčnega za druge srenjčane izreči? Mikavno bi le bilo zvediti, kdo je sprožil to nasprotovanje zoper cesarski diplom, zoper patent od 26. februarja, zoper prestolni ogovor. Pa — saj menda ne bo treba dolgo uganovati te zastavice; lahko vsak ugane, kdo so tisti tički! To pa je najbolj hudobno od takih ljudi, da govore od kake zdražbe med štajarskimi Slovenci in Nemci. Pri nas je vse mirno; zdražba izvira le od tistih ljudi, ki jih je ustava in ravnopravnost oplasila, da bo treba vprihodnjic drugač ravnati in pisati; takim gré za njih staro priljubljeno kopito, ne pa nam, ki smo cesarjeve rešivne besede veselili in ji hvaležni! Al naj pustim to, kar naših goric ne peče. Le to jim še rečemo, da je gerda laž, ako tudi nam ti ljudje natvezujejo, da mi „Novic“ ne razumemo, — naših preljubih „Novic“, ki naš jezik govore kakor da bi bile „naše gore listi!“ V naših Slovenskih Goricah, ktere obsegajo blizo 130 občin s 50.000 prebivavci, je sosebno med Dolanci le malo tako zaslepljenih ljudi, kteri bi sami sebe zaničevali; da je pa med Goričani tudi takih, ki niso ne kuhani ne pečeni, tega ne tajim; saj tudi najčistejša pšenica ni brez ljulike. V dokaz tega, da smo ponosni (štímáni) na to, da „smo slovenske kervi“ in da cenimo dobrotnike svoje, vam bo za-hvalnica, ki jo bomo kmali gosp. dr. Toman-u poslali,

da se tako verlo poteguje tudi za pravice našega naroda. — Ker gospodar tudi rad govori od letine, ki mu ljubi krubek donaša, naj vam povem, da ga bo letos dober kos, ako Bog dá. Vse nas veseli, kamor koli pogledamo po naših posestvih, samo travnike je suša precej sožgala in hroščevi červ jih je prerul; ozimino smo že shranili, na nekterih krajih je bila reč slabeja, na nekterih pšenica, ktero stara rija in snet poškovala in jo je červ podjedel. Neumen je tedaj vsak kmet, kteri po njivi oraje vrane ali druge ptice preganja; lahko smo vidili, kako je celi božji dan revna črna vrana po travnikih berbrala. Jablane so večidel prav polne, drugega sadja ne bo; al čudovito so se vinogradi popravili in če bo še za naprej tako vreme, bomo dosti dobrega vina natočili, ter na zdravje naših domoljubov pili; le škoda, da ga bojo tudi naši protivniki prav čerstvo vlekli; nisem jim nevošljiv; al voda za nje, vince pa za zveste sinove mile naše domovine! Med vsem bo najbolj pičlo za klajo; sená je srednje, otave ne bo skoraj nič. Sirota je naša živina, pozimi more večidel po sami slami hlastiti; vsak kmet bi mogel najmanj četerti del njiv s kermo obsejati. Tudi naši sosedje ogerski Slovenci se hvalijo z letino; ravno mi pripoveduje neki znanec, da je tam v vinogradih jako obilno grozdja. Med drugim se le bojé, da bi Magjari preveč pravic čez nje ne dobili, zakaj porcijo so radi odrajtali in veselé se, da dobijo zmeraj več šol, in da se otroci po slovensko učijo; zemljišča si tudi zdaj, kjer so jim bile po merežih odmenjene, pridno popravljajo. — Žalostno novico naj vam še naznanim, da je 23. dan t. m. verli domoljub naddekan in častni kanonik, gosp. Čepe, pri Jarenini pri sv. Ilgu za mertudom umrl.

Iz Tominskega 24. julija. — Ker je žalibog! naš domoljub, častiti gospod Kafol, poslanstvu se odpovedal, nam bo treba si družega izvoliti. Pri novi volitvi imamo pa zlasti na to gledati, da novi poslanec bo mož prebrisane glavice, poštenega in neustrašljivega značaja, ki potrebne postave vé, ki ima ljubezen do naroda našega, ne manj serčnosti in terdne volje, nas in naše pravice zagovarjati. Kajti vediti imamo, da nič ne pomaga pošiljati v zbor možé, ki so premalo učeni, da se ne morejo z dokazno besedo ustaviti protigovorom, ali da poptujčeni nimajo ljubezni do Slovence, ali pa slabega značaja k vsemu, bodi si nam v pravo ali zlo, kakor naši nasprotniki hočejo, z glavo prikimajo ali odkimajo. Bog nas vari takih! Zatoraj, dokler je še čas, ljubi rojaki, pazite! Že v zadnjih „Novicah“ nam je kdo nasvetoval moža, ki bi bil kot nalašč stvarjen za nas Slovence. Ta gospod je: blagorodni gosp. Peter Kozler, c. k. notar v Sežani, tudi nam Tomincem dobro znan, ker je med nami že prebival. Kdor je kedaj z njim opraviti imel, mora pač obstati, da je mož, ki ima glavo, serce in voljo zagovarjati naše pravice. Vam ga toraj jako serčno priporočujemo, da se pri novi volitvi na-nj spomnite. Zagotovljeni smo, da če si njega izberemo, bo v našo čast, v blagor vseh Tomincov in cele naše ljube Slovenije.

Nekteri Tominci.

S Pivke 25. julija. H. — Sém ter tjé se premetavajo glasovi o slovenski narodnosti — za tisto in zoper tisto; pri nas nekoliko poslušamo, nekoliko pogledujemo, kako se kak slovenski junak bojuje v govoru ali pismu, kako se nasprot kak nemški vitez ali italijanski samosvojec upira in brani; kako besedo rečemo med seboj, se včasih huje vsekamo, pišemo za zdaj — malo; pa svoje misli imamo. „Ehrenbürgerrecht“ dajejo nemškutarjem tukaj in tamkaj; „špice iderske“ se vendar še največ po „slovensko“ prodajajo, „ščire in matiće teržišče“ se vendar še po „krajnsko“ ponujajo; pa pokazati so hotli, kje na Krajnskem da je kaj „purgarjev“. Vendar „cittadinanza“ se še blezo iz slovenske roke ni ponudila nobenemu lahonu; kar je pač nekoliko čudno, ker si Italijani tudi prilastujejo kake zasluge za nas uboge Slovence. Primorje s Krasom vred zares še vedno več dobiva od italijanske kulture kakor od nemške; po Pivki

in reški dolini se še vedno čuti nekdanji italijanski upljev, in tudi po drugem slovenskem svetu se tisti še ne dá utajiti, ker je akvilejsko duhovstvo in beneško trgovstvo dalje po tistem segalo. S tem se noče reči, da bi Slovenec sam iz sebe ne isnel nobene omike; pa to nasprotje se smešno zdi, da le nemškutarjem dajejo čast tisti, ki tajijo svojo slovensko narodnost; ne pa tudi lahomom. — Nikar pa ne mislite, da smo na Pivki toliko sovražni za drugačne narode; Nемеc ali Italijan je za ljubo sprejet, ko pride po pošteni poti, bodi si tudi Anglež ali Francoz. Postojnec hoče v šoli po vsaki poti tudi „nemščino“, da bo njegov sin tudi po svetu dalje znal; zraven terzuje v štacuni slovensko, nemško in italijansko, tako da me je pozimi neki nemški „tourist“ iz Saksonskega po vsi resnici vprašal, ali to ni kaka „demonstracija“, da se toliko sliši italijanščine. Na Razdertem je bilo 21. julija krog 40 oseb nemškega „Schillervereina“ iz Tersta, ki so šle verh Nanosa svet ogledavat; proti večeru so se ti Nemci lepo gostovali zgoraj, slovenska družina z znanim slovenskim pesnikom vred pa je večerjala zdolej v g. Kavčičevi kerčmi; zgoraj so peli nemške pesmi, zdolej slovenske, in — si niso bili nič v laseh; samo na vertu se je druga družba nekaj bolj glasno pričkala o narodnosti. Če pa pride Francoz ali Anglež postojnsko jamo ogledavat, se mu tukaj ponudi celo francozko popisovanje tiste in družih notranjskih jam, zakaj popotni Angleži večidel tudi razumejo francozko. Take-le nasprotja se nahajajo po svetu! — Pa kaj še? Jelite, da rusovsko vlado imenujejo absolutistično; pravijo, da hoče vse porusiti, tudi Poljake. Ali ne vpijejo Poljaki več kot je treba, ne vem; saj zdaj jim je car mnoge želje dovolil. Pa te dni sem govoril na železnici z nekim potnikom iz baltiškega primorja; bil je rojen Nемеc iz Mitave na Kur-landskem. Ta človek mi je razkladal, da ondi po uradih pisarijo nemško, ker je namreč poleg baltiškega morja veliko Nemecev naseljenih; rekel je pa tudi, da ondi tudi pišejo latiško, kar je z litovskim sorodno, ker je ondi prosti narod latiški. Če je tako v Rusii, je očitno, da se ondi tudi vsaka narodnost spoštuje; zakaj bi se ne smela vsaka narodnost spoštovati v družih državah? Mislim bi jaz, da bi bilo prav, še več tacih izgledov iskati, kako se čista narodna ravnopravnost v družih deželah; po takem bi se samopašnim Nemecom, Italijanom in Magjarom kaj zamoglo v oči vreči, kar bi jih utegnilo zboosti. — Neka smešna se je po teržaških in dunajskih časnikih uni teden blodila, da namreč slovenski „Ultras“ so krivi, če se na zgodovinskem polju pri nas kaj manj pisari. Žalostno, da je bil gospod tajnikov odgovor v „Triesterce“ nekoliko slab. Menim, naj bi se bilo samo vprašalo: kateri nemškutar je veliko storil za zgodovinsko krajnsko društvo? Kteri so kaj delali, ali še kaj delajo, so spleh prijatli slovenščine, če tudi vsi ne pišejo po slovensko; deset rok in deset glav pa nobeden tistih nima, da bi v stanu bil toliko storiti, kot nasprotniki tirjajo. *) Tisti gospod, ki ga „Presse“ slavi s priimkom „Deutsch-Krainer“ je pa sam pač malo storil za našo zgodovino; samo za Mitratov spominek pri Černomlji se je poganjal nasproti, in iz Mitratovega bika je delal medveda. Če se je pa unidan pisatelj knjižice „die Schlacht bei Sissek“ pritožil, da ni mogel dobiti slovenskega predavljavca svojega spisa, se smé opomniti, da se poslednjo uro ne dá vsej prepke na vrat na nos pretolmačiti; tudi slovenski pisatelji nimajo po deset rok in po deset glav in po sto praznih ur, češ, da bi zamogli na vsako stran zadostiti in tudi takim se pomagati, ki slovenski ne znajo, pa bi — znati mogli!

Blizo Krasa 19. julija. Nando. — Družba sv. Mohora, kakor slišimo, čversto napreduje. Vpisanih je že neko

*) Gosp. dr. Etbin Costa, ki je poslednje leta z gosp. P. Hincingerjem vred, najmočnejši stebel krajnskega zgodovinskega društva, je v sabotnem listu „Triesterce“ krepko zaverno tisti piškavi napad ljublj. dopisnika. Vred.

čez 1500 udov; med njimi, kakor iz „Slov. Prij.“ povzamemo, največi del duhovnikov. Ker je pa imenovane družbe namen, našemu neomikanemu ljudstvu ljubezen do branja obuditi, ga vedno bolj modriti v prid duše in telesa, želeli bi bilo pač, naj bi naši častiti g. duhovniki ne le sebe vpisovali in sprejetih bukvic v omare ne zaklepali, marveč, kakor so bili „ex offo“ naprošeni, naj bi oni družbo v svoji cerkvi serčno priporočali. Ako bi se bilo to povsod zgodilo, naša družba bi gotovo že štela udov na več tisučev in sicer največ takih, ki omike potrebujejo. Lep zgled so nam v tej reči častiti gospod J. Pirc, rihenberški fajmošter. Uneti za dušni in telesni blagor svojih ovčic, iskren prijatelj svoje domovine in svojega rodú, so brez odloga ob svojem času faranom svojim serčno priporočevali družbo sv. Mohora. Serčna beseda pa svoje mesto najde in brez sadú ne ostane. Vpisati se jih dá koj blizo 30 njihovih ovčic. Ravno kaj takega slišimo od dveh drugih vasi. Na prizadevanje kaplana v eni vasi jih je 11 in v drugi vasi po iskrivosti svetovnega rodoljuba 10 udov družbi pristopilo. V tem pa, ko čast in hvalo izrekujemo rodoljubom, katerim je mar za blagor svojega naroda, pa tudi zamolčati ne moremo, da nekteri dušni pastirji, ki pri vsem tem, da so družtvene plankete v roke dobili, s prošnjo priporočati družbo ljudstvu, niso vendar o nji ne v cerkvi ne zunaj cerkve še čerbnili ne, češ, kaj je treba se še s tem mučiti in si lase beliti; ostanimo pri starem! Se vé da, komur je rodoljubje prazna pena, omika priprostega ljudstva pa nevarna misel: tak gotovo ne bo mazinca premaknil, ako mu kaj dobička za njegov žep ne naklone. Mislim pa, ako hočemo tudi našemu prirostemu ljudstvu po zgledu družih narodov na višjo stopnjo omike pripomoči, treba sperva, kolikor se dá, take družbe priporočevati, kakor je ravno družba sv. Mohora, zlasti pa tem, ki niso ali zmožni ali premožni drugih domačih časopisov imeti in prebirati. Pri tej priložnosti moram omeniti še enega rodoljuba gosp. Fr. Kerševani-ta, dornberškega župana. Po njegovem prizadevanji rodoljubje in omika mladih Dornberčanom čversto napreduje. Kakor spleh po našem goriškem so tudi v Dornbergu fantje prav slabo peli, in kar je narodni stvari še največ v škodo bilo, poprijemati so se že začeli laških pesem. Omenjeni gosp. župan je marsikako uro daroval in še vedno jo daruje, da fante svoje vasi uri in izobražuje v prepevanji lepih slovenskih pesem iz „Gerlice“ in še drugih. Mladenci pa tudi zdaj tako lepo poštene slovenske prepevajo, da zamorejo blezo vsem drugim slovenskim vasém na Goriškem lep izgled biti. Ne manj po njegovem uplju se v tej vasi pridno „Novice“ prebirajo. Slava vsem takim rodoljubom! Mi jih spoštujemo. Pristavljajmo le kolikor je nam mogoče kamen do kamna, da bode sčasoma palača!

Iz Postojne 15. julija. J. T. — Reja sadja printese kmetu velik dobiček z majhnimi stroški; to vé vsak umen človek. Tudi je znano, koliko lepih dnarcov vzamejo za svilo (žido) taisti v naši okolici, kateri imajo klaje (murb) dovelj in znajo s sviloprejkami ravnati. Dosti naših kmetov spozná to resnico; radi govorijo od tega in na uho vlečejo, če slišijo o tem pomenke, da bi kak nauk vjeli, ker za javni poduk v tej za kmetijo tako imenitni reči se še čisto nič ni storilo. Ni zadosti za terdega kmeta, da se bukve pišejo, ker bukev kmet po navadi ne bere, in ta, kateri jih bere, že v drugi boljši red spada; ni zadosti, da „Novice“ poduke dajejo, ker na 500 kmetov morda komaj eden „Novice“ ima; — ni zadosti rejo sadnega drevja priporočevati. — Kmet mora na ravnost podučen biti; njemu je treba delo in opravilo pokazati. To bi se pa po moji zastopnosti na to vižo lahko zgodilo, da bi se pri vsaki šoli na deželi tudi drevesna šola napravila *) in mladost vsak teden vsaj eno uro v šoli v kmetiških rečeh učila; odra-

*) Če menda ravno ni ukazano, saj vendar je priporočano po ministrskih razpisih, da se pri ljudskih šolah po deželi napravijo take sadišča. Vred.

šenim bi se pa v nedeljo tako podučenje dajati moglo; — kar se reje in cepljenja tiče, bi se na vertu ob primernih časih kazalo in djansko učilo. — Ali bi ne bilo prav, ako bi deželni zbor primerno postavil izdelal o tej zadevi, kadar bo sopet se snidel? Če se otroci po kmetih nemški jezik učiti morajo, ki se ga nič ne naučijo, zakaj ne bi se učili tega, kar bi se naučili lahko in bi gotovo v prid bilo kmetijstvu in deželi? V Postojni pa bi se posebno lahko drevesna šola držala, če bi se soseskinemu borštarnarju, kteremu je plača 300 gold. in 10 sežnjev derv na leto odločenih, tudi oskerbnitvo takega šolskega verta naložilo.

Iz Ljubljane 30. julija. Zaperle so se šole krog in krog, in mnogi letopisi nam bojo povedali, kako je bilo tu pa tam; najočitneše priče nam pa tudi bojo, da je mnogo prenaredb potreba, da bodo šole praktičnim potrebam sedanjega časa primerne. To čuti vsak, kdor se ni s pametjo skregal, kdor ni domovine zatajil in komur je cesarjeva beseda „ravnopravnost“ kaj več kot le prazen glas. — Naj pri tej priliki dostavimo par kitic iz vesele pesmice, ki nam jo je Nožarjev poslal:

Na šolske praznike!

Napočil je dan, lej! ura odbila
Poslednja učenju visocih je véd;
Dežela slovenska, lepotna in mila
V naročje prijazno nas vabi že spet,
V doline zelene, in hladne višave
Po cestah zavutih, po stranskih stezah,
Škoz senčnate loge, čez mične planjave,
Čez homce, bregove ob berzih vodah.

Versté govorige, ubrani glasovi
Premilega petja se glasno okrog;
Vesolja, mirú prisijali so dnevi, —
Odmevajo griči, planjave in log;
Hladili si bodemo vroče glavice
O dóbi presladki oddiha domá,
Ozračje prečisto, gorá studenčnice
Bistrile, žlahnile nam bojo duhá!

Iz Ljubljane. * Gosp. notar dr. Orel nam je te dni veselega serca povedal, da ravnopravnost našega domačega jezika v cesarskih kancelijah vendar ni več prazen glas, ampak da ima veljavo postavno. Neki posestnik v Ljubljani je pri sl. c. kr. deželni sodni krajnski zoper nekega svojega dolžnika vložil prošnjo za vpis dolžnega pisma v magistratne gruntne bukve; prošnja z dolžnim pismom vred je bila po dr. Orlu v slovenskem jeziku spisana. Slavna c. k. sodnija je vlogo, pridjavši tudi nemški odlok, rešila v slovenskem jeziku. Čeravno ne vemo, zakaj je dodala tudi nemški odlok, ki ga prositelj ne razume, je slavna deželna sodnija vendar pokazala, da je pravična tudi ravnopravnost, in s tem dala drugim nižjim sodnijam lep izgled. Hvala tedaj komur hvala gré! Mi pa zapišemo odlok sl. sodnije od 16. malega serpana zlasti zato v „Novice“, ker je menda njeni prvi v domačem jeziku, in ako se radujemo nad tem, kažemo s tem upanje, da bo pravična reč v kratkem vendar le obveljala: saj je to tako lahko, ako so le pravi možje na pravem mestu.

Iz Ljubljane. Z veseljem vidimo, da se pod županom gospod Ambrožem mnogotere naprave delajo mestu v prid. Tako smo zapazili, da se na Št. Jakobškem tergu koplje nov vodnjak (štirna); zato pa obernemo pozornost gospoda župana na spodnje Poljane, ktere nimajo nobenega vodnjaka razun tistega, ki ga ima kmetijska družba na svojem vertu, za kterega pa, kar je bolj oskerbovan, sama veliko vođe za prilivanje itd. potrebuje. Častiti gosp. župan! žejne napajati je dobro delo, kakor iz sv. pisma veste; dajte, da se vodnjak napravi tudi na spodnjih Poljanah na pripravnem mestu. Vemo, da se Poljanci ne bojo obotavljali pripomoči k taki potrebni napravi.

Iz Ljubljane. ** (Saturnus redivivus). Znano je od ajdovskega rimljanskega božanstva Saturna, da je svoje lastne otroke žerl. Mislili smo, da od tega malika ni več

duha ne sluha na svetu; al povemo vam, da kakor je undan po Idrii in Teržiču hodil tak duh, tava sedaj nekako skrivé tudi po Kamniku in Novem mestu, kamor so ga iz Ljubljane poslali, da bi slovenskemu narodu „ravnopravnost“ pogoltnil. Vendar se nadjamo, da bode Sitivrat le malo kolín našel na naši zemlji.

Iz Ljubljane. „Novice“ so lepo prošene sledeče verstice vverstiti prihodnjemu listu: „V „Laibacher Plaudereien“ je bilo v saboto naznanjeno, da je tukajšnji zbor pevcov zboru nemških pevcov, ki je v Norimberku veliki pevski praznik obhajal, poslal pozdravilno pismo. V imenu slovenskih pevcov, ki nas je čez polovico pri ljublj. pevskemu zboru, očitno povemo, da mi od tega celó nič ne vemo, in čeravno si nikakor nočemo prilastovati pravice, da bi nemški pevci po naše godli, pa tudi ne moremo dovoliti, da bi mi plesali kakor bi nam oni godli. Mi smo prijazno podali roké nemškim pevcem in ž njimi vred zapojemo tudi kakošno nemško pesm, — al za tisto demonstracijo „Sängerbundu“ nam ni mar.“ A. V.

V Ljubljani 29. julija, popoldne ob 5. uri. — Ravno nam je po gosp. Fr. Cegnarju iz Tersta telegrafično došla prežalostna novica, da je naš slavni rodoljub in izvertni pisatelj slovenski, prečastiti gospod *Mihael Verne*, stolni prošt teržaški, danes umrl. — Žalostna nam Slovenija!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. (Iz državne zbornice). V doljni zbornici so se preteli teden godile neznano čudne reči, ki se morejo pripetiti le pod takim predsednikom, kakor je dr. Hein, kterega bravci „Novic“ poznajo iz Zarnikove fotografije državni poslancov. Bilo je 26. dan t. m. in začeli so se posebni pomenki o fevdni postavi. §. 1 večinina predloga je celó splošnega zapopadka; gosp. dr. Brauner (poslanec česki) je začel govoriti zoper ta paragraf in sicer tako splošno (v obče) kakor je osnovan omenjeni paragraf; pretresal je nespodobno govorico Giskravo o koroni česki itd. Predsednik dr. Hein mu ustavi govor. Dr. Brauner govori dalje, predsednik ga spet ustavi; ko začne dalje govoriti, kriči predsednik, naj tiho bodi in se vsede, in ropotá z zvoncom, da je groza. Na to se vzdigne dr. Rieger in zakliče: „V imenu narodov avstrijskih protestiram zoper tako tiranstvo!“ Na to predsednik še huje kriči in se dere nad Braunermem in Riegerjem in vsemi, ki so ž njima ostali: „tjho bodite, vsedite se!“ Takega nespodobnega početja Čehi in Poljaki niso mogli dalje sterpeti; vzdignili so se in zapustili so večidel zbornico. Drugi dan so spet prišli v zbor in dr. Smolka in dr. Klaudi sta javno protestirala zoper večerajšno obnašanje predsednikovo, ktero vsi časniki grajajo bolj ali manj po svojem „Standpunktu“; mnogi časniki pa vprašujejo, kako dolgo bo na stolu predsednikovem še sedel dr. Hein, ki s poslanci, ki so jih dežele kot svoje namestnike poslale v zbor, ravná kakor s hlapci? V sledečih sejah se je pretresala fevdna postava na dalje; Poljaki in Čehi pa ne glasujejo o nji. — Omeniti imamo še, da gosp. minister pravosodja je obljubil, da postava za tisk pride kmali zboru in posvét; gosp. državni minister pa je odgovoril na interpelacijo, da teržaška gimnazija bode ostala tudi vprihodnje nemška, da se bo pa skusilo, za doljno gimnazijo napraviti 4 vstrične razrede z laškim učnim jezikom.

— Razglas cesarski od 22. julija ukazuje, da deželni zbor isterski je razpušen, ker ni hotel voliti poslancov v državni zbor dunajski; nove volitve so razpisane.

Česko. Iz Prage. Vsi narodni naši časniki tožijo, da predsednik državne zbornice dr. Hein tako gerdo ravná z našimi slovanskimi poslanci, in zahtevajo, naj bi tak mož